

Брунда Н.
магістрантка II курсу
спеціальності 014 Середня освіта (Географія)
Науковий керівник – доц. Заблоцький Б. В.

СТРУКТУРА ЗЕМЕЛЬНОГО ФОНДУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Вступ. В останні роки в Україні постійно проходять реформи, які стосуються багатьох сфер діяльності людини та життя суспільства. Реформування адміністративного устрою країни та процеси децентралізації значною мірою загострили питання, які пов'язані з ефективним використанням територій. Тому, аналіз компонентної та територіальної структури земельного фонду, виявлення його змін в минулому і передбачення напрямків трансформації на майбутнє, набули особливого значення для оптимізації господарювання та управління землекористуванням.

Реалізація адміністративної реформи в Тернопільській області суттєво ускладнила дослідження земельного фонду, адже 15 міських 17 селищних та 582 сільських рад сімнадцяти адміністративних районів було об'єднано у 55 територіальних громад (ТГ), що увійшли до трьох новостворених адмінрайонів (Кременецького, Тернопільського, Чортківського). Посилює актуальність дослідження й те, що державна статистична звітність, яка фіксувала ті чи інші зміни в структурі земельного фонду, припинена у 2016 р., а місцеві адміністрації, вирішуючи першочергові проблеми організації життєдіяльності територіальних громад, часто не в змозі здійснити підтверджений спеціалізованими організаціями облік земель [3].

Питання пов'язані з структурою земельного фонду розглянуто в роботах: Д. Добряка, І. Ковальчука, К. Бойка, Ю. Ліщука, А. Мартина, Л. Новаковського, А. Третяка та ін. Дослідженням проблем, які так чи інакше стосуються структури земельного фонду в Тернопільській області, займалися: Б. Заблоцький, О. Замора, О. Заставецька, І. Кузик, М. Питуляк, Л. Царик, Л. Ярема та ін. Однак, тема обліку площ земель територіальних громад новоствореного Тернопільського району Тернопільської області у наукових публікаціях не розкрита.

Виклад основного матеріалу. Аналіз структури земельного фонду території вимагає надійної первинної чи узагальненої статистичної інформації про площі земель різних категорій. Пошук таких даних у розрізі ТГ Тернопільського району виявив, що показники неповні, часто неточні, або взагалі відсутні. Однією з причин цього є недавнє

завершення формування ТГ та «об'єднаного» району. Адміністративна реформа та децентралізація призвели до кардинальних змін та тимчасового ослаблення організаційно-управлінської структури. Для новообраних чи призначених управлінців збір нових даних, їх узагальнення, систематизація та уточнення часто ще не на часі. Крім того, малий бюджет не дозволяє громадам самостійно фінансувати земельпорядні організації, які б фахово здійснили опис та картографування земельного фонду. Ще більш впливовою причиною відсутності даних є затримка рішення на рівні держави про запровадження нової програми із статистичного обліку усіх складових земельного фонду новостворених адміністративних одиниць. Крім того, в умовах війни, навіть за наявності відповідних управлінських рішень, повсюдний збір статистичного матеріалу та достатнє фінансування проєкту неможливе.

За відсутності «свіжої» інформації про земельний фонд ТГ значення набувають дослідження, що опираються на використання даних про наявність земель та розподіл їх за угіддями з форми статистичної звітності 6-зем [2]. Проте, ця «застаріла» статистика потребує подальшого уточнення показників на основі даних державного земельного кадастру, кадастрових карт та інших джерел первинної інформації по окремих ТГ. Шляхом перегрупування даних з статистичної звітності форми 6-зем від 01.01.2016 р. по 271 раді Бережанського, Зборівського, Козівського, Підволочиського, Підгаєцького, Терехівського, Тернопільського та південної частини Збарзького районів Тернопільської області, що існували до початку адміністративної реформи, було отримано [3] показники площ земель різних категорій у розрізі 25 сучасних територіальних громад Тернопільського району (табл. 1).

Аналіз показників площ усіх категорій земель окремих рад з форми 6-зем в розрізі сучасних ТГ за період 2000-2016 рр., дав можливість виявити напрямки змін структури земельного фонду, що дозволило спрогнозувати спрямованість трансформацій в наступні роки. Основною тенденцією трансформації, за незначних локальних винятків, є переведення сільськогосподарських земель в інші категорії, в першу чергу – в землі під забудову (для будівництва і обслуговування житлового будинку). Потужним чинником таких змін є те, що в районі розташований обласний адміністративний центр – м. Тернопіль, що сприяє інтенсивному проведенню трансформаційних процесів поблизу міста. Сьогодні спостерігається процес формування нових центрів трансформаційних процесів, що тяжіють до центрів створених міських, селищних та сільських територіальних громад. Виявлені

дослідженням [3] темпи змін, що були близькими 0,1% в рік, дають можливість розрахувати приблизну структуру земельного фонду громад на сьогоднішній день.

Таблиця 1

Площі земель територіальних громад Тернопільського району
Тернопільської області, км²*

№	Адміністративні одиниці	Площа земель, км ²	У тому числі					
			Сільськогосп. землі	Ліси та ін. лісовкр. площі	Забудовані землі	Відкриті заболочені землі	Відкриті землі без рослин. покриття	Води
1	Байковецька сільська громада	172,6	143,4	14,3	11,6	0,8	0,9	1,7
2	Бережанська міська громада	240,8	138,2	77,6	11,6	1,1	6,2	6,1
3	Білецька сільська громада	137,0	105,9	13,7	8,2	7,0	1,1	1,0
4	Великобerezовицька селищна	193,0	155,2	22,5	12,8	0,1	0,8	1,5
5	Великобiрківська селищна	65,6	56,2	3,4	4,2	0,3	0,5	0,9
6	Великогаївська сільська	141,0	122,9	9,4	6,1	0,2	1,4	1,0
7	Залозецька селищна громада	247,7	182,7	40,0	7,9	3,5	2,0	11,6
8	Збарзька міська громада	602,0	503,7	58,8	29,6	2,8	3,8	3,3
9	Зборівська міська громада	466,7	397,2	44,3	16,4	0,7	3,2	4,9
10	Золотниківська сільська	284,3	260,5	8,9	9,2	1,0	2,0	2,6
11	Іванівська сільська громада	109,6	103,1	0,5	3,8	0,4	0,4	1,3
12	Козівська селищна громада	428,9	361,4	35,6	19,4	2,1	1,7	8,6
13	Козлівська селищна громада	95,6	89,0	2,2	3,2	0,3	0,2	0,7
14	Купчинецька сільська громада	97,6	84,6	5,4	4,0	2,0	0,5	1,2
15	Микулинецька селищна	239,9	204,6	15,3	13,2	1,2	2,6	3,0
16	Нарайівська сільська громада	218,1	124,5	82,5	6,5	0,7	2,7	1,2
17	Озернянська сільська громада	167,7	152,1	7,3	5,4	0,7	0,8	1,6
18	Підволочиська селищна	350,4	304,5	19,8	16,5	2,7	3,3	3,5
19	Підгаєцька міська громада	474,4	351,5	91,4	17,1	2,1	7,2	5,3
20	Підгороднянська сільська	123,5	110,6	7,0	4,4	0,2	0,2	1,0
21	Саранчківська сільська	224,2	136,1	72,5	7,2	0,1	6,5	2,0
22	Скалатська міська громада	224,2	192,1	15,9	10,6	0,4	2,1	3,1
23	Скориківська сільська громада	262,7	237,7	7,2	9,0	3,1	2,1	3,6
24	Теребовлянська міська громада	440,5	345,4	59,9	23,1	0,6	6,8	4,7
25	Тернопільська міська громада	167,2	96,7	18,1	35,6	7,3	0,9	8,6
	Разом по Тернопільському р-ну	6175,0	4959,7	733,7	296,3	41,3	59,7	84,2
	Разом по Тернопільській обл.	13824,7	10732,8	2017,0	637,7	59,1	185,4	192,8

* Розраховано на основі матеріалів державної статистичної звітності про наявність земель та розподіл їх за угіддями (за даними форми 6-зем).

Тернопільський район є найбільшим в області за площею (617503 га), що складає 44,7%. Основними категоріями земель на території Тернопільського району є сільськогосподарські землі, на які припадає 80,3% від загальної площі земель, ліси та інші лісовкриті площі – 11,9%,

забудовані землі – 4,8%, води – 1,4%, інші землі (відкриті і заболочені землі, відкриті землі без рослинного покриття) – 1,6% (рис 1).

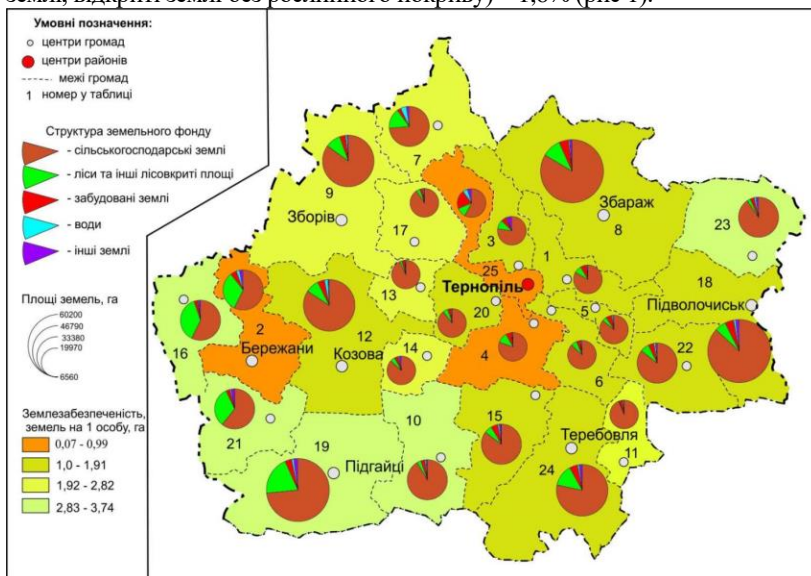

Рис. 1. Земельний фонд Тернопільського району Тернопільської області

Висновки. Таким чином, на нашу думку, за умови відсутності актуальних статистичних даних про структуру земельного фонду Тернопільського району, використання зведених показників із форми б-зем є прийнятним та доцільним. За умови врахування тенденцій та темпів трансформації структури земельного фонду за період 2000-2016 рр. розрахунок орієнтовних площ земель різних категорій у межах громад на сьогоднішній день є коректним.

Розраховані нами показники можуть слугувати базисом для подальших досліджень землекористування району, на основі врахування часткових даних державного земельного кадастру, документації органів управління ТГ, нової аеро- та космозйомки.

Разом з тим, органам державної влади необхідно якнайшвидше розробити й запровадити нову форму статистичної звітності, яка б передбачала збір інформації про структуру земельного фонду, його кількісні та якісні характеристики. Така інформація підвищить рівень ефективності ухвалення управлінських рішень, пов'язаних з використанням, відтворенням та охороною земель.

Список використаних джерел:

1. Бегаль І.І. Теоретичні основи управління земельними ресурсами та

землекористуванням в умовах децентралізації влади. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Ужгород: УНУ, 2020. Випуск 30. С. 9-13.

2. Довідка з державної статистичної звітності про наявність земель та розподіл їх за власниками земель, землекористувачами, угіддями (за даними форми 6-зем). Тернопільська область (у розрізі адміністративних районів). Тернопіль : Головне управління Держрегістрації Тернопільської області, 2016.

3. Заблоцький Б. Проблеми обліку кількості земель територіальних громад Тернопільської області. Вісник Тернопільського відділу Українського географічного товариства. Тернопіль: СМП «Тайп». №5 (випуск 5). 2021. С. 22-26.

4. Статистичний щорічник Тернопільської області за 2020 рік. Тернопіль: Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Тернопільській області, 2021. 372 с.

Затор І.

магістрантка II курсу

спеціальності 014 Середня освіта (Географія)

Науковий керівник – доц. Кузишин А.В.

ПРОСТОРОВИЙ АНАЛІЗ ЯВКИ НА ВИБОРАХ ЯК МАРКЕР ВИЗНАННЯ ЛЕГІТИМНОСТІ ВЛАДИ (НА ПРИКЛАДІ ОБЛАСТЕЙ КАРПАТСЬКО-ПОДІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ)

Явка виборців є показником частки тих, хто голосував на виборах – один із важливих індикаторів політичної активності.

Вивчення питання явки на виборах як відображення довіри до влади представлено в працях А. Кузишина [1, 2, 5], С. Рябова [3, 4], Т. Заруцькі [6].

Дослідження, проведене С. Рябовим, підкреслює, що явка на вибори є віддзеркаленням довіри до влади. Динаміка довіри до Парламенту (рис. 1) показує відсоток довіри, що вираховується як різниця між відсотком людей, що не довіряють та відсотком тих, що довіряють. Негативні показники кажуть про те, що прогресуючої довіри до Верховної Ради України за останні десятиліття не спостерігалось.

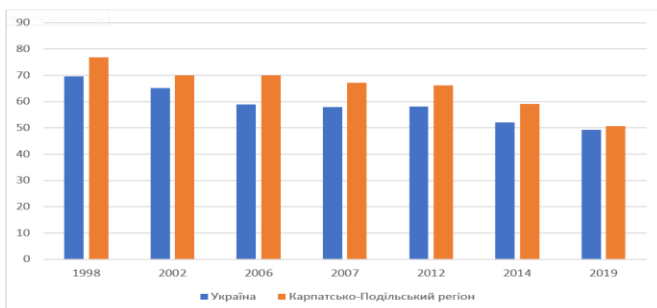

Рис. 1. Показник явки виборців на вибори Верховної Ради (розраховано автором за даними сайту ЦВК [6])